

Column

'Het probleem is dat het vetorecht van de Permanente Vijf in de Veiligheidsraad krachtdadige hulp voor Oekraïne in de weg staat'

Prof. dr. Theo Brinkel is KVMO hoogleraar Militair-maatschappelijke studies aan de Universiteit Leiden.

Defensie beschermt wat ons dierbaar is, zo is de slagzin. Een sterke internationale rechtsorde is ons zeer dierbaar. Daarin kan Nederland zich ontplooien. In dat licht is het zorgwekkend dat de Verenigde Naties uitgespeeld lijkt als organisatie die de vrede en veiligheid in de wereld moet garanderen. Artikel 2 lid 4 van het Handvest van de VN zegt onomwonden: 'In hun internationale betrekkingen onthouden alle Leden zich van bedreiging met of het gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit of de politieke onafhankelijkheid van een staat, en van elke andere handelwijze die onverenigbaar is met de doelstellingen van de Verenigde Naties.' De Russische inval in Oekraïne is een regelrechte schending van deze bepaling. Toch lijkt het alsof de VN krachteloos zijn om deze centrale bepaling van het eigen instellingsverdrag te doen naleven. Dat ondergraaft de internationale rechtsorde.

De zorg voor handhaving van vrede en veiligheid ligt speciaal bij de VN Veiligheidsraad, maar optreden hiervan is uitgebleven. De raad telt vijftien leden, waarvan er vijf -waaronder Rusland- een vetorecht hebben. Iedere poging om de Veiligheidsraad een veroordeling van de invasie uit te lokken wordt door Moskou geblokkeerd. Hooguit kon de raad het eens worden over een verklaring waarin pogingen werden gesteund een vreedzame oplossing te vinden.

Maar de Veiligheidsraad is niet de enige instantie die iets kan doen. Boeiend is te zien hoe de Algemene Vergadering de rol van verdediger op zich neemt van de waarden waar de VN voor staat. Op 2 maart veroordeelde de Algemene Vergadering de Russische agressie tegen Oekraïne. Een resolutie met die strekking werd met 141 stemmen voor, 5 tegen en 35 onthoudingen aangenomen. Op 24 maart volgde een uitspraak waarin zij Rusland aanwees als veroorzaker van de rampzalige humanitaire situatie in Oekraïne. In de Algemene Vergadering zijn alle lidstaten van de VN met één stem vertegenwoordigd. Zij kan geen bindende uitspraken doen, maar levert wel een bijdrage in de meningsvorming in de wereld.

Daarnaast vinden er in VN-verband nog tal van andere activiteiten plaats. De openbaar aanklager van het Internationaal Strafhof begon op 28 februari een onderzoek naar oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid. Het Internationaal Gerechtshof in Den Haag droeg op 16 maart Rusland op de militaire operaties in Oekraïne te staken. Veel nadruk wordt in VN-verband gelegd op humanitaire hulp aan de getroffen bevolking. De inzet van de Hoge Commissarissen voor de Mensenrechten en Vluchtelingen, het Wereldvoedselprogramma en de Wereld Gezondheidsorganisatie zijn daarvan voorbeelden.

Wat overblijft is het probleem dat het vetorecht van de Permanente Vijf in de Veiligheidsraad krachtdadige hulp voor Oekraïne in de weg staat. Het is nu eenmaal praktisch ondoenbaar om een supermogendheid als Rusland, dat bovendien een van de grootste kernmachten is, via de internationale rechtsorde tot ander beleid te dwingen. En toch kunnen we niet zonder de Verenigde Naties. Er is een interessante ontwikkeling te zien die wel eens belangrijk zou zijn voor de toekomst van de VN. Namelijk, om de Permanente Vijf te dwingen zich voor de Algemene Vergadering te verantwoorden, wanneer zij van hun vetorecht in de Veiligheidsraad gebruik gemaakt hebben. De Algemene Vergadering nam op 26 april een resolutie aan waarin een beroep werd gedaan op de Permanente Vijf om verantwoording af te leggen bij gebruik van hun vetorecht. Een klein stapje, weinig geruchtmakend tegen de achtergrond van de oorlog in Oekraïne. Misschien is dat wel eens een opening om dit soort situaties in de toekomst tegen te gaan. Ook op die manier kan je beschermen wat ons dierbaar is.